

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za drugo izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Živinske zavarovalnice.

Da bi pospeševalo kmetijstvo posebno pa živinorejo, jo izdalo ministrstvo vzorna pravila za živinske zavarovalnice, ki naj bi bile pripomoček pri snovanju zavarovalnic in z vsebino kojih hočemo površno seznaniti naše čitatelje.

Samopomoč je jedno izmed onih sredstev, ki morejo kmeta rešiti iz onega žalostnega položaja, v katerem se danes nahaja. Radi tega naj se snujejo živinske zavarovalnice v znamenju samopomoči na podlagi medsebojne vzajemnosti. Člani zavarovalnice naj se smatrajo za člane velike družine, v koji je vsak član navezan na drugega in je dolžan vsak član drugemu članu v nesreči pomagati. Vse člane vezati mora medsebojna ljubezen, ako hočejo, da bo vspevala zavarovalnica.

Zavarovalnico se lahko osnuje, če se je prijavilo najmanj 50 živinorejcev, ki imajo najmanj 100 goved, ki so sposobna za zavarovanje. Član te zavarovalnice more biti vsakdo, ki se v dotičnem okolišču, za kojega je ustanovljena zavarovalnica, peča z živinorejo. Člani ne morejo postati: 1. oni, ki imajo za jednake nezgode zavarovano svojo živino že pri drugi zavarovalnici; 2. oni, ki kupčujejo z živino, v prvi vrsti živinski prekupeci; 3. člani pa ne morejo biti tudi oni — in to je posebno važno —, ki zanemarjajo svojo živino, ki jo ali preslabo krmijo ali pa premalo varujejo pri delu in jo na ta način ugnablajo.

Za zavarovanje nesposobna so živinčeta, ki so 1. še bolna; 2. ravno prebolela bolezn; 3. živina iz hlevov, v kojih je razsajala kužna bolezen in se uradno še ni proglasilo, da ni nobene nevarnosti več; 4. živina, ki je preveč zanemarjena; 5. živina iz onih hlevov, v koje

se postavlja tržna živina in 6. živina živinskih prekupecev.

Tudi glede starosti živine, v koji jo je moči zavarovati, je natančno določeno. Zavarovati se ne more goved pod 3 meseci in ne nad 12 leti.

Kdor hoče svojo živino zavarovati, mora se oglašiti pri načelstvu, ki ukrene vse potrebno za njegov sprejem. Živino, ki je uže zavarovana, ceni posebna komisija in na podlagi te cenitve se določijo tudi prispevki, ter v slučaju nezgode tudi odškodnina.

Zavarovalnice so lahko za govejo živino ali pa za konje. Okolišče, na koje se razteza zavarovalnica, je lahko večje ali manjše ter se določa v vsakem posameznem slučaju po krajevnih razmerah.

V taki zavarovalnici ima vsak član dolžnosti in pravice. Glavna dolžnost vsakega člana je plačevati letne doneske in v slučaju potrebe tudi izvanredne prispevke. Ako je namreč v jednom letu veliko nesreč in se vsa škoda iz rednih letnih doneskov ne more pokriti, dolžni so člani plačati izvanredne prispevke v pokritje škode. Nasprotno pa, ako iz rednih letnih doneskov kaj preostane, dene se ta prihranek na stran in se v slučaju obilnih nezgod pokrijejo izvanredni izdatki, ne da bi morali člani plačevati zato posebne prispevke.

Glavna pravica vsakega člana obstoja v tem, da sme vsak član za poginolo živino zahtevati odškodnino; pravico ima se udeleževati občnih zborov, tamkaj govoriti, staviti predloge in dajati nasvete, katere vpoštevata odbor ozir. načelstvo.

Vsposno delovanje zavarovalnic pa je po našem mnenju v prvi vrsti odvisno od načelstva. V načelstvu morajo biti osebe, ki so

pripravljene popolnoma se žrtvovati, a imeti morajo tudi za to vse potrebne zmožnosti. Brez dobrih voditeljev ni dobrih sadov.

Najbolj zmožni, da prevzamejo načelstvo, so na deželi duhovniki in učitelji.

Posebno lahko pride na ta način učitelj do sodelovanja v gospodarskih stvareh. Kmet, ki ne zna ravno prav dobro svinčnika ali peresa vihteti, hvaležno sprejme pomoč, in so vrata, ki se odpirajo učitelju k zaupanju ljudstva. Pri takih prilikah dobi učitelj vpogled v gospodarske odnose ljudstva in v tem zamore ljudstvu ne samo svetovati, ampak tudi dejansko pomagati. Ako bo učitelj na ta način pomagal ljudstvu, raste bo njegov ugled in spoštovanje od strani ljudstva in to more le ugodno uplivati na vspehe v šoli.

Oni, ki hočejo našemu ubogemu kmetu pomagati na tem polju in se čutijo za to poklicane, naj zahtevajo pri glavarstvu svojega okraja izvod pravil, kjer bodo dobili tudi vsa potrebna nadaljna navodila.

Na delo torej za zboljšanje žalostnega položaja našega kmeta. D.

Politični ogled.

V deželnem zboru štajerskem se je dr. Hrašovec pritožil, da vlada na ljubo nemškutarjem razveljavlja po večkrat občinske volitve ter tako dela stroške občini in neprilike volilecem. Dr. Jurtela je predlagal, naj se spremeni občinski red.

Jugoslovansko vprašanje. V deželnem zboru Kranjskem je dr. Šusteršič omenil, da je treba Slovencem na Kranjskem dalekovidne, jugoslovanske politike. Nemške poslance je to

LISTEK.

Kolera.

Veliko razburjenje je vladalo v mestu Cigora. Glas o koleri se je razširil po bliskovo po vseh glavnih in tudi zakotnih ulicah, ljudstvo je letalo po trgu kakor brez glave. Fijakarska kljuseta so nervozno privzdigovala ušesa, kakor bi slutila bližajočo se nesrečo. V mestnem vrtu so se pogovarjali razni ljudje o koleri, med njimi tudi čuvaj Pepi, kateri je vedel posebno veliko povedati o tej čudni bolezni.

„Kolera“, dejal je, „tamtarata“, to vam je pravi hudir. Človek postane kar suh in posebno grlo; seveda je to ena najhujših bolezn, kar si jih more človek misliti. Veste, jaz sem jo že večkrat imel, posebno ko sem bil pri „zibenundfircgarjih“; takrat me je davila in davila, in vse grlo se mi je bilo izsušilo.“

Vsi so se čudili taki učenosti. Celo slušatelji mestne visokošole so občudovali globoko in temeljito znanje njegovo. Filozof Kokodajs, ki je študiral že dvajset semestrov, je celo dejal, da se dá ta razlaga primerjati z razlagami cerkvenih očetov in sedmih grških modrijanov.

Tudi po gostilnah ni bilo boljše. Povsod

razburjenost! Poglejmo v gostilno gospoda Petelinčka. Tam v kotu sedé štirje visokošolci; vsi so preplašeni, kajti medicinci so in sedaj jih čaka naloga reševati ubogo človeštvo iz rok krute smrti.

„Hm, prav hudirjeva bode; profesor Kéfo že ves teden nekaj godrnja o bacilih in bakterijah, jaz se kar bojim“, pravi dijak Kislica, „da se tega vruga ne nalezem kje. Pijem sicer trikrat več kot prej, a vendar človek ni brez skrbij.“

„Ej, gospa Kokoška“, pravijo gospej Petelinčkovi, „menda ga ne bomo dolgo tako-le smnkali. Smrt nas bode pobrala, smrt, in toliko vina bode še ostalo! Brrrr...“

Isti dan je zvedel tudi mesini sluga Hehač o grozni nesreči, ki je pretila mesu. Napotil se je proti večeru k županu Mezetu, ki je takrat slavno vladal mesto Cigora, kakor še nikdo pred, in nikdo po Kristusu.

„Dober večer jim Bog daj, gospod župan“, dejal je, ko je vstopil. „Nekaj važnega imam za nje, gospod župan, in pokorno naznanjam, da pride v kratkem kolera v naše mesto in pomori vse prebivalce, rogato živino in konje.“

„Kaaaj?“ zategnil je župan Meze.

„Je tako. Celo mesto govori o koleri, jaz sem zvedel to še-le danes zjutraj, pa sem si mislil, čemu boš hodil zjutraj h gospodu žu-

pann, ko imajo druge opravke; raje pojdi lepo zvečer.“

„Sedaj je dobro. Le pojdi nazaj; jutri pridi zgodaj k meni, da ti dam naročila.“

Gospod Meze je ostal sam. „Hm, hm, kolera! Huda bolezen — iz česa že nastaja? — A, iz gnjilega in nezrelega sadja — pa tudi od drugod lahko pride — a pa ne, če to uničimo, smo dobri — tako — ne nekaj drugače — da pač tako je dejal tudi profesor Kéfo in on se razume na take stvari. — Da, jutri moramo imeti sejo.“

Komaj se je drugo jutro vzbudil, ga je že čakal sluga Hehač in sprejel od njega povabilne listke za vse starešine in tudi za profesorja Kéfota in mestnega fizika Kulona, ki je bil takrat posebno na glasu in predaval je tudi na univerzi po trikrat na teden o — žveplu.

Potem se je odpravil gospod župan v občinsko hišo. Ni mu bilo treba dolgo čakati. Prišli so vsi in možato posedli po stoleh.

„Gospoda moja“, otvoril je župan sejo, „velika nevarnost preti našemu mestu. Kolera se bliža hitrih korakov in jaz mislim, da je treba sedaj hitro posegniti vmes, sicer nas vse podavi, in gorje potem kraju in deželi. Sinoči sem bil sicer mnenja, da bi mesto obzidali, a ker se dandanes s „kanoni“ lahko vsako zidovje podere, sem se odločil, da zatremo to

hudo vjelo in Lukman je sumničel, da to ni domoljubno stališče. Dr. Šusteršič je odgovoril: „Jaz se ne bi pečal z Luckmanom, če ne bi bil izrekel tudi nekega sumničenja, češ, da so njegovi pristaši Avstrijci, kakor bi mi ne bili. — To je storil Luckman radi tega, ker sem dejal, da je treba tu delati jugoslovansko politiko. — Hrvatje žive ravno tako pod habsburško krono in če se z njimi hočemo združiti in zasnovati slovensko hrvaško državo, je samo ob sebi nmevno na podlagi hrvaškega državnega prava pod habsburško dinastijo. Če bi Luckman študiral hrvaško državno pravo, bi moral vedeti, da se opira na pogodbe izvirajoče od avstrijske vladarske hiše.“

Za splošno in enako volilno pravico so se vršili minoli teden, posebno v nedeljo, shodi po celi Avstriji. Priredili so iste krščanski socijalci in socijaldemokrati. Medtem ko krščanski socijalci mirno, toda resno in nujno hočejo pribojevati to pravico za nižje ljudstvo, delajo socijaldemokrati z grdo, surovo nasilnostjo. Po svojih shodih so naredili po mestih obhode, kjer so kričali in vpili. Ko jih je pa policija ovirala, je pa prišlo do krvavih spopadov. Najhujši so bili na Dunaju in v Pragi, kjer je več ljudi mrtvih, na stotine pa ranjenih.

Dunajsko vsučilišče je zaprto in ponk ustavljen za nedoločen čas, ker je prišlo do nemirov med nemškimi in nenemškimi dijaki. Nemški dijaki so zopet nesramno napadli Slovence. Slovensko vsučilišče je potrebno.

Na Ruskem se nemir še ni polegel, čeprav so dobili ustavo. Mnogi sedaj niso zadovoljni s tem, ampak hočejo ljudovlado. Plaz, če je enkrat v teku, se ne da tam ustaviti, kjer bi človek to hotel.

Dopisi.

Studenci pri Mariboru. (Pogreb posilisocijaldemokrata.) Dne 30. okt. popoldan spremljali smo k večnemu počitku dobrega očeta Janeza Keizera. Bil je vrl katoliški mož in priljubljen delavec v tovarni. Dan pred smrtjo je še ondi delal. Prišli so seveda tudi tovariši, med temi socijaldemokrati, katerih se tu pri nas skoro vse boji. Predno so rakev prinesli iz hiše vun, da jo

bolezen na drug način. Bolezen ta pride namreč iz sadja, in sicer gnjilega in nezrelega, a tudi v zdravem sadju lahko tiči. Pozivljam vas torej, da odločite danes, da se ne sme več prodajati sadja na našem trgu, in da ga tudi nikdo ne sme jesti, ker sicer zapade kazni treh — ne, da se bodo bali, recimo štirih šmarnih petic. Prosim sedaj če ima še kdo kaj opomniti!

In vzdignil se je profesor Kéfo: „Dober in zares pomenljiv za napredek našega mesta se mi zdi sklep našega gospoda župana, a jaz bi ga razširil še na druge stvari in ne samo na sadje. Kakor mi je znano, so bacili tudi v kruhu in drugih jestvinah, torej predlagam, da se povsod pazi na red in snago in da se določi za to posebna komisija.“

Predlog sprejet. V komisijo so bili voljeni sledeči gospodje: Župan sam, oba izvedenca in dva starešine. Koj po kosilu so začeli svoj plodonosni posel. Stopali so svečano po mestnih ulicah, za njimi sluge z občinskimi košem.

Prvo so stopili v prodajalnico jestvin, nad katero je visel nadpis:

Peter Griže
Prdaje blagi,
Čev dan za dnarje
Jutre taku.

Ustrašil se je Peter, ker ni pričakoval takih gospodov pod svojo streho. Pa hitro se je ojunail, natočil vsakemu en „štamprl“ brinovca, in gospodje so koj pokazali lepši obraz. To je opazil tudi on in natočil je drugi glažek in tudi tretji.

„Gospod župan, ta je najboljši, kar ga imam. Pa morda bodo še enga.“

duhovnik blagoslovi, so položili nanjo običajni venec, na katerega so hoteli pripeti rdeč trak v znamenje, da je bil rajni socijaldemokrat.

Tedaj stopi pogumna hčerka rajncega pred nje in odločno izjavi: „Venec hvaležno sprejemem, rdeči trak pa takoj odstranite, drugače se jaz in moja mati ne udeležive pogreba! Če so bili moj oče socijaldemokrat, so bili le prisiljeni, ker jim niste dali miru!“ Socijaldemokrati so se tej odločni zahtevi vdali in rdeč trak v žep djali; pristavili pa so, da ne dajo nobene podpore.

Posnemanja vredna vrla katoliška zavest dobre hčerke. Tembolj, ker tukaj na Studenih hira katoličanstvo, protestantovski duh vsenemcev in socijaldemokratov pa hoče prevladovati.

Sv. Jurij v Slov. gor. (Naši posilinemci.) Ta dopis je v tesni zvezi z volitvami v okrajni šentlenarski zastop. Volitve, kakor že znano, so častno in zmagovalno dovršene za nas Slovence. Nasprotniki leže na tleh osramočeni, pobiti. In to kljub svoji divji in strastni agitaciji. Naši volilci so nastopili tako zavedno, združeno in edino, da so ob njihovem nastopu nasprotniki kakor politični kužki begali semtertja. Zdatno so pripomogli do tako veličastne zmage veleposestniki iz župnije Sv. Jurij v Slov. gor., katerih je skupno 28. Izmed teh je bilo naših 20. Izmed ostalih osem se jih volitve ni udeležilo pet, trije so volili nasprotno. In tem naj bodo v žalosten spomin posvečene sledeče vrste.

Pavalec Jurij, starček okoli 80 let, je volil proti Slovincem, to je proti poštenemu slovenskemu kmečkemu zastopu. Kaj vas je vendar napotilo, da ste že dan poprej odšli v Šentlenart? Morebiti ste se zbal, da bi ne mogli priti pravočasno na volišče. Pa bili ste zelo goreči! Prvi ste prišli, zadnji ste iz volišča odšli. Kako žalostni ste čakali po volitvah in ste se tolažili: Bog ve, menda bo pa treba še enkrat voliti, da bomo videli, kateri so te zmagali. Ej, ej, kako je pač svet nehvaležen! Ti dobri nemškutarji vam niti povedali niso, da so slavno propadli, sicer bi vas ne bili pustili, da ste tam čakali. Pa se niso več zmenili za vas. In kako žalostno ste korakali domu! Ste pač menda premišljevali svojo nespačet. Prav ste imeli! Le pomislite, da pač ne bote več delali neprilike slovenskim kmetom, med katerimi živite. Delajte rajši pokoro za

„I nu, pa nali!“

Sluga Hehač je potem pregledal prostore in iskal gnjilih ostankov jedil in pijač, a slednjic se je vrnil s praznimi rokami.

Gospod župan je ukazal zapisati v protokol: „Peter Griže, vse v redu; o koleri niti sledu“. Odšli so dalje.

Pek Smukvica jih je že čakal pri vratih. Uljudno se je priklonil in pozdravil komisijo. Mestni fizik Kulón je potem hotel videti prostore. Peljal ga je sam gospodar, in ko sta bila sama, zasepetal je gospodu nekaj o mesečnem plačilu za kruh, kar je očitno vplivalo. Nič več ni hotel gospod brskati po predalih in policah, ampak obrnil se je in dejal, da je vse v redu.

Odšli so dalje na mestni trg. Bil je že prazen, le stara babnica je čepela še tam pri košarici z breskvami.

„Ah“, ušlo je vsem iz ust, ko so zapazili sadje in planili so po košarici, kakor lačni volkovi: „V imenu postave, katera nam zapoveduje skrbeti za zdravje občanov, moramo odnesti te škodljive breskve in jih javno pomandrat!“

Zmagonosno so šli potem nazaj, naravnost k županu, kateri jih je povabil na večerjo. Pilo se je in jedlo, dokler niso bili vsi trdi in nabiti.

„Hola, Urša“, pravi župan svoji ženi, „prinesi gor tiste breskve; menda bodo dobre v vinu.“

Drugi dan so v mestu Cigora zažgali na glavnem trgu koš, v katerem je bilo „okuženo“ sadje, in tako zatrli pretečo koleru — — —

„Gorica“.

različne svoje grehe, ki ste jih storili v narodno-gospodarskem in zlasti političnem življenju slovenskemu ljudstvu. Ste nas razumeli? Pa brez zamere!

Drugi patron je Janez Rojs, ali kakor se on podpisuje Ruess. Pravijo, da rad vidi tudi ime Roies. Zdaj pa čuk naj ve, katero je pravo! Toraj ta Rojs je tudi volil s „finfarji“. Je bil tudi njihov kandidat. Kako je mogočno marširal mimo nas; misleč si: le počakajte, vi „terjavi“ kmetiči, jaz „gospod“ Ruess, ko bom izvoljen, vam bom že pokazal in strune napel, da bote skakali, kakor vam bom jaz „naprej zvižgal“, jaz gospod Roies, da bote vedeli, kdaj ste me zlasti vi, preklicani Partinčani, posadili tako brezčestno razžupanski in celo mimo odborniškega stolca. Pa vsa vaša jezica vam ni nič pomagala. Vsa vaša modrost, ki jo zajemate iz ptujske krote, vas ni rešila zopetnega poraza. Ali se res ne bote spametovali? Ali ne izprevidite, na kateri strani je resnica in pravica? Nekdaj ste bili vrl mož, zlasti ko ste prišli v našo župnijo, a po ničvrednih, brezbožnih in narodno izdajskih listih ste postali to, kar ste danes, človek, ki nima pristopa v noben naroden zastop. Nazadnje ste še tako smešni, da opravičujete svoje postopanje stem, ker ni bilo g. kaplana k vam v zbirco. Prijatelj, bili so časi, ko niste poznali vi g. kaplana, ne on vas, a vendar ste v Ptuj strastno agitirali proti slovenski stvari. Kdo pa je bil takrat kriv? Sicer pa vedite, da ne potrebuje duhovnik niti zrna od take hiše, ki jo okuža tako podel, tako gnjusen list, kakor ga imate vi in v katerega bolj verujete, ko v nedeljski evangelij, katerega sicer malokdaj slišite. Spametujte se, če hočete kdaj še postati ugleden mož in ne bo potrebno begati in skrivati se vam pred poštenimi Slovenci kakor plahemu zajcu v hosti.

Tretji v tej žalostni kompaniji je bil Dominik Koser, a kaj smo pisali — Herr Kossär — smo hoteli reči. Tudi to je čuden mož žalostne zgodovine. Kot župan se je bal, da bi ga vrl možje ne prevrgli. Zato je vršil volitev popolnoma na tihem. Bilo jih je baje celih sedem pri volitvi. Najrajši bi bil izpodril tudi par zavednih mož, pa kaj si bočete. Je pač težko, če imajo v eni roki več okrog-ljega, ko on v vseh svojih globokih žepih. Toraj gospod Kossär so tudi volili z gospodi „finfarji“. Ni čuda, saj so bili njihov kandidat in nobel so se pripeljeli. Dva mala, siva sta bila vprežena. Teremtete, je to dirjalo! Pa je bilo tudi potrebno, — kdo bi bil sicer dobil dolg nos? Gospod Kossär so ga hoteli imeti! Potem ga pa imej! Ali se nič ne sramujete svojega dejanja? Gospodovati ste mislili z nemškutarji nad slovenskim kmetom? Da, sedaj se jezite in obžalujete, zakaj niste doma ostali. Zdi se nam, da ste sedaj obsedeli med dvema stoloma. Boljše bi že bilo, da bi bili na stolu doma premišljevali: ti precartani Dominik, kako hvaležen moraš biti slovenski posojilnici in svojemu dobremu sosedu, z njunim denarjem si postal gospod in Herr Kossär. Zatoraj Dominik, ti ne greš na volišče, boš rajši doma ostal, si boš vest izpraševal ter svoje narodne in nerodne grehe preresetaval, — in se pobojšal. Pa tega niste storili! Morebiti bo zdaj boljše. Mi vas pa pomilujemo, ker ste tako nevedni in zaslepljeni, da ne izprevidite, da vas imajo lenarski in trojiški nemškutarski prijatelji samo za moža, ki ga nategujejo, sučejo in vrtijo, kakor hočejo. Posnemali bi bili našega „gospoda Petra“, ki ni šel volit, je pa tudi najbolj pameten med vsemi posilinemci, in ima pameti več v svojih špehastih blačah, kakor vsi šentlenarski nemškutarji v svoji nobel — paradi. — Premislite in ravnajte se po tem!

Pisali smo te vrste, da svet izve, da tudi pri nas ne manjka nasprotnih mož. Resnica naj pride na dan! Če se je bojite, ste še veliko manj vredni in sposobni, štuliti se med politične može. Prostor za take ljudi je med — ničlami.

Iz Slovenskih goric. (Razno.) V